

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้รับการยอมรับว่า มีความถูกต้องและเชื่อถือได้มากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีอื่น (สรชัย พิศาลบุตร, 2528) อย่างไรก็ตามความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ได้แก่ ผู้สัมภาษณ์ ผู้ตอบคำถามหรือเนื้อหาของคำถาม สถานการณ์ในการสัมภาษณ์ และสภาพสังคมวัฒนธรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ (Gorden, 1980) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่มีบุคคลที่สามปรากฏตัวอยู่ระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งอาจมีผลทำให้คำตอบที่ได้มีอคติ (พิชิต พัทธกะเทพสมบัติ, 2531) ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าจะถามความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สาม ผู้สัมภาษณ์ควรใช้คำถามพาดพิงถึงบุคคลที่สามไปในทางบวกหรือทางลบ เพราะจากการศึกษาของ O'Neill (1967) พบว่า การตั้งคำถามแบบมีทิศทางมีผลต่อคำตอบ โดยที่คนส่วนใหญ่ จะตอบเห็นด้วยกับคำถามทางบวกมากกว่าคำถามทางลบ และตอบในทิศทางที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์มีบทบาทสำคัญต่อการได้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งและถูกต้อง (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2527) ดังนั้นการคัดเลือกผู้สัมภาษณ์ จึงควรพิจารณาคุณสมบัติของผู้สัมภาษณ์ที่อาจมีผลต่อคำตอบ ซึ่งจากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เชื้อชาติ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม คุณวุฒิ บุคลิกภาพ และการได้รับการฝึกฝนอบรมเกี่ยวกับการสัมภาษณ์มีผลทำให้คำตอบที่ได้แตกต่างกัน (Althey, 1960 ; Comer, 1972 ; Freemand and Batter, 1976 ; Billiet and Loosveldt, 1988) นอกจากนี้ ผู้วิจัยควรคำนึงถึงลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งอาจมีผลต่อการบิดเบือนคำตอบได้ เช่น การไม่ชอบพบคนแปลกหน้า การจำข้อมูลไม่ได้ และความรู้สึกแตกต่างทางสถานภาพกับผู้สัมภาษณ์ (เมตตา กฤตวิทย์, 2532) จึงถือเป็นหน้าที่ของผู้สัมภาษณ์

ที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อลดผลกระทบจากสิ่งต่างๆ ดังกล่าว อันจะทำให้ผลของการสัมภาษณ์มีความจริงและแม่นยำ

คำถามถือเป็นหัวใจสำคัญของการสัมภาษณ์ ดังนั้นการตั้งคำถามจึงต้องตั้งอย่างมีหลักเกณฑ์ ซึ่ง เมตตา กฤตวิทย์ (2532) ให้หลักเกณฑ์การประเมินเทคนิคการตั้งคำถามไว้ 3 ประการ ประการแรก คำถามที่ถามมีผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจของผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างไร ประการที่สอง คำถามนั้นมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของตนกับผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างไร และประการสุดท้าย คำถามนั้นให้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้นหรือไม่ หลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นข้อเตือนให้ผู้สัมภาษณ์ระมัดระวังในการตั้งคำถามที่อาจมีผลต่อการบิดเบือนคำตอบที่แท้จริง การตั้งคำถามในการวิจัยเชิงสำรวจที่สัมภาษณ์คนจำนวนมาก มักใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และส่วนใหญ่จะถามเกี่ยวกับความคิดเห็นโดยกำหนดข้อความแบบมีทิศทาง (Direction) ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวกและทางลบ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าการรู้ การรู้สึก และการกระทำไปในทางที่ดี ชอบ พอใจ ส่วนทางลบจะเป็นการประเมินค่าของการรู้ การรู้สึก และการกระทำไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พอใจ (ถวิล ชาราโกชน์, 2524) โดยให้สัดส่วนของคำถามทางบวกและลบมีจำนวนพอ ๆ กัน เพื่อป้องกันอคติในการตอบ (ศักดิ์สุนทรเสณี, 2531) จากผลการวิจัย พบว่า การตั้งคำถามแบบมีทิศทางน่าจะมีผลทำให้คำตอบแตกต่างกัน เช่น จากงานวิจัยของ Rugg พบว่า เมื่อถามว่า "รัฐบาลควรห้ามการพุดคัดค้านประชาธิปไตยหรือไม่" มีผู้ตอบเห็นด้วยสูงกว่าเมื่อถามว่า "รัฐบาลควรอนุญาตการพุดคัดค้านประชาธิปไตยหรือไม่" ถึงร้อยละ 21 (Rugg, 1941 quoted in Schuman, 1981) แสดงให้เห็นว่า ทิศทางของคำถามน่าจะมีผลต่อคำตอบ เพราะโดยหลักการแล้ว ถ้าใช้คำถามตรงข้ามกัน ควรจะได้คำตอบที่ตรงข้ามกันในน้ำหนักพอ ๆ กัน นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของทิวาพร พลพานิช (2533) แสดงให้เห็นว่าการตอบเห็นด้วยเมื่อถามด้วยคำถามที่มีทิศทาง น่าจะขึ้นกับสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ด้วยว่า มีผู้ใดปรากฏตัวในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วยหรือไม่ ดังนั้นการตั้งคำถามจึงควรพิจารณาทิศทางของคำถามซึ่งอาจจะทำให้คำตอบที่ได้รับแตกต่างกัน

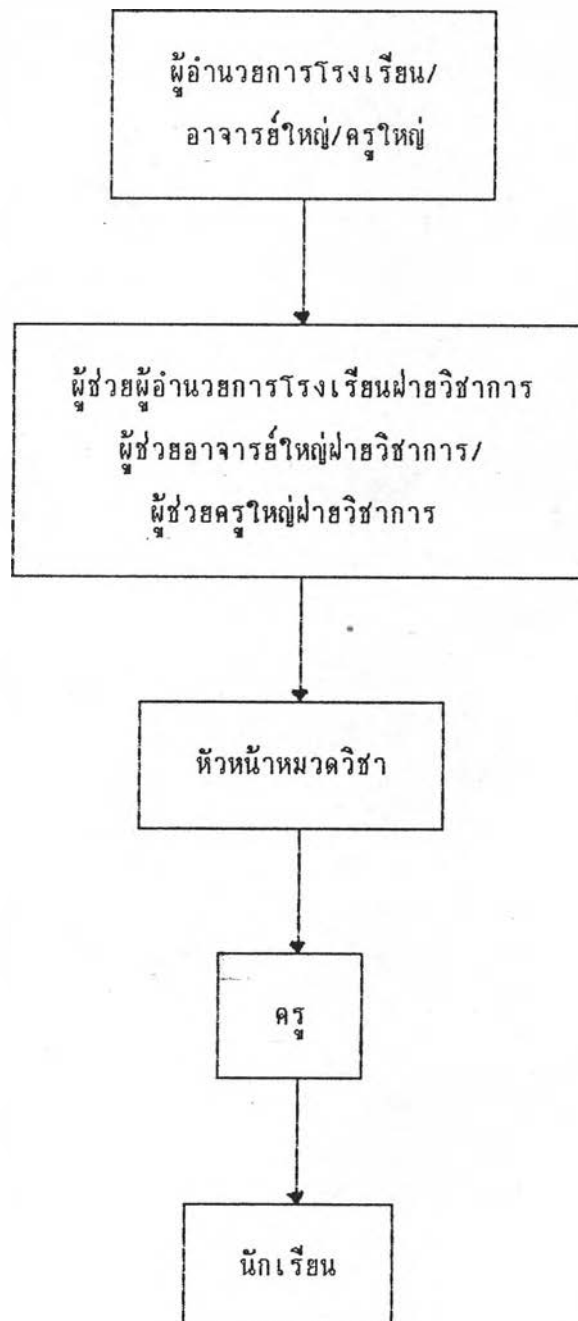
การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวมักจะกระทำกันในที่เปิดเผย จึงมักจะมีการปรากฏตัวของบุคคลที่สามในขณะสัมภาษณ์ จากการวิจัยในภาคสนามหลาย ๆ ครั้งของนักวิจัย ได้ข้อสังเกตว่า การปรากฏตัวของบุคคลที่สามในระหว่างการสัมภาษณ์น่าจะมีผลต่อคำตอบ

(อำนาจวิทย์ ชูวงศ์, 2519 ; กัลยาณี จิตต์การุณย์, 2529 ; พิชิต พัทธกะเทพสมบัติ, 2531 และสชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธ์, 2532) จึงเป็นเหตุทำให้ นักวิจัยที่สนใจด้านการวิจัยวิธีการวิจัย (Methodological research) ทำการศึกษาเพื่อตอบคำถามว่าการปรากฏตัวของบุคคลที่สามมีผลอย่างไรต่อคำตอบ ภายใต้งื่อนไขอะไรในสถานการณ์สัมภาษณ์ ซึ่ง Bradburn et al. พบว่าบุคคลที่สามที่ปรากฏตัวในระหว่างการสัมภาษณ์ จะมีผลต่อคำตอบ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ผู้ตอบรู้จัก (อ้างถึงใน พิชิต พัทธกะเทพสมบัติ, 2531) และจากงานวิจัยของ Taietz พบว่า เมื่อลูก ๆ ที่โตแล้ว ปรากฏตัวบริเวณที่สัมภาษณ์ ผู้ตอบตอบเห็นด้วยกับการอยู่อาศัยแบบครอบครัวชยยามากกว่าเมื่อคู่สมรสปรากฏตัว (อ้างถึงใน พิชิต พัทธกะเทพสมบัติ, 2531) แสดงให้เห็นว่า ถ้าบุคคลที่สามมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแตกต่างกัน จะทำให้คำตอบที่ได้รับแตกต่างกัน และถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามด้วยแล้ว ผู้ตอบจะตอบด้วยความเกรงใจบุคคลที่สาม แม้ว่าบุคคลที่สามนั้นจะเป็นผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่าก็ตาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของทิวพร พลพานิช (2533) ทำการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงทดลองถึงผลการปรากฏตัวของบุคคลที่สามที่มีต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์ครู เมื่อบุคคลที่สามเป็นเพื่อนครูและหัวหน้าหมวดวิชา พบว่า เมื่อเพื่อนครูปรากฏตัวในระหว่างการสัมภาษณ์ เรื่องความคิดเห็นต่อการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ครูผู้ตอบมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนทางที่ดีต่ำกว่า เมื่อไม่มีการปรากฏตัวของบุคคลที่สาม แต่ถ้าหัวหน้าหมวดปรากฏตัวในระหว่างการสัมภาษณ์เรื่อง ความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สาม ครูผู้ตอบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีในระดับสูงกว่า เมื่อไม่มีการปรากฏตัวของบุคคลที่สาม จากข้อค้นพบดังกล่าวพอสรุปได้ว่า สถานการณ์ที่มีบุคคลที่สามอยู่ด้วยในการสัมภาษณ์ จะมีผลต่อคำตอบ ทั้งนี้อาจขึ้นกับความสัมพันธ์ของบุคคลที่สามกับผู้ตอบ เนื้อหาของเรื่องที่ถามว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามหรือไม่ และคำถามนั้นเป็นคำถามในทางดีหรือไม่ดี

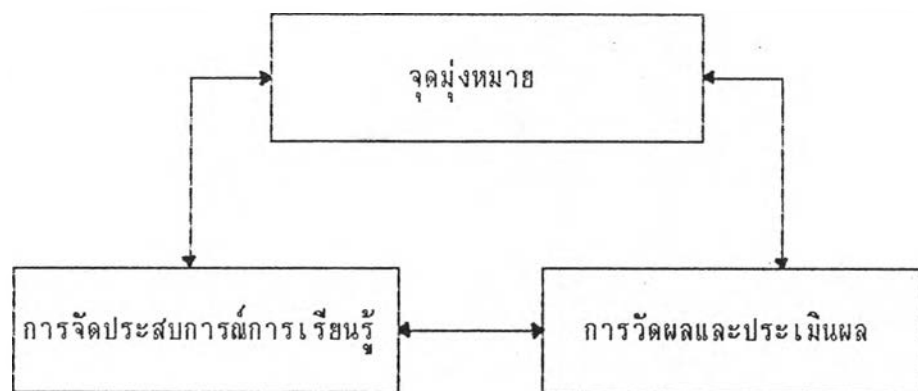
ในการวิจัยทางการศึกษาคูจัดเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่ง (รัตติกกร ทิมเจริญ, 2531) การสัมภาษณ์ครูจึงมักปรากฏอยู่เป็นประจำในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยทางการศึกษา สถานที่สัมภาษณ์มักจะไปสัมภาษณ์กันที่โรงเรียน ซึ่งในโรงเรียนหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ โดยเรียงตามความสำคัญในทางบริหารการศึกษา ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่จัดเป็นบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในโรงเรียนรองลงมา ได้แก่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการหรือช่วยอาจารย์

ใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่ และลำดับต่อไปคือ หัวหน้าหมวดวิชา ครู และนักเรียนตามลำดับ
 ดังแสดงความสัมพันธ์ของบุคคลเหล่านี้ ในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน

จากแผนภูมิข้างต้น กล่าวได้ว่า ครูกับบุคลากรอื่น ๆ มีความสัมพันธ์แตกต่างกันไปตามสายงานบังคับบัญชา โดยเฉพาะหัวหน้าหมวดวิชาจัดเป็นผู้บังคับบัญชาตามสายงานโดยตรงของครู ในขณะที่เพื่อนครูจัดเป็นบุคลากรในโรงเรียนระดับเดียวกับกับครู ต่างก็มีการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเอง เพื่อจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย การจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ จุดมุ่งหมาย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสามได้ ดังแผนภูมิที่ 2

ที่มา : Furst (Furst, 1985 อ้างถึงใน กานดา พูนลาภทวี, 2528)

จากแผนภูมิจะเห็นได้ชัดเจนว่า การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผลจากการประเมินช่วยให้ทราบว่า จุดมุ่งหมายในการสอนมีความเหมาะสมเพียงใด วิธีการสอนเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ และนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามแนวทางที่ตั้งไว้หรือไม่ จากความสำคัญของการวัดผลและประเมินผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจในเนื้อหา ซึ่ง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ทั้งที่เป็นครูระดับปฏิบัติการสอน และหัวหน้าหมวดวิชา ซึ่งถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของครูในหมวด บุคคลเหล่านี้จะต้องทำหน้าที่วัดผลและประเมินผลเพื่อแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่เพียงใด และบุคคลเหล่านี้จะต้องรับผิดชอบต่อผลที่ได้รับร่วมกัน

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นปัญหาที่ยังไม่อาจสรุปผลได้อย่างชัดเจนคือ ในสถานการณ์การสัมภาษณ์ที่มีบุคคลที่สามปรากฏตัวระหว่างการสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแตกต่างกัน จะทำให้คำตอบที่ได้รับแตกต่างกันหรือไม่ และถ้า

ผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้องถามความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามด้วยแล้ว ผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องตั้งคำถามในทางบวกให้มากกว่าทางลบ เพื่อรักษาบรรยากาศที่ดีในการสัมภาษณ์ แต่อาจจะไม่ผลทำให้คำตอบที่ได้รับมีอคติ ซึ่งก็ยังไม่อาจสรุปได้ว่า การถามด้วยคำถามที่มีทิศทางที่แตกต่างกันในสถานการณ์การสัมภาษณ์ดังกล่าว จะมีผลทำให้คำตอบที่ได้รับแตกต่างกันหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ผลของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามที่มีต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์ครูเมื่อใช้คำถามทางบวกและลบ โดยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อจะได้วางแผน และกำหนดเงื่อนไขของตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ และสามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้อย่างรัดกุม ซึ่งจะทำได้สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาผลของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามที่มีต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์ครู เมื่อใช้คำถามทางบวกและลบ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาปฏิกริยาร่วมระหว่างสถานการณ์ของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามในการสัมภาษณ์และการใช้คำถามบวกและลบ ที่มีต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์ครู
2. เพื่อเปรียบเทียบคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ระหว่างกลุ่มที่มีเพื่อนครูปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ หัวหน้าหมวดวิชาปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ และไม่มีบุคคลที่สามปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์
3. เพื่อเปรียบเทียบคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู ระหว่างกลุ่มที่ถามด้วยคำถามทางบวกและกลุ่มที่ถามด้วยคำถามทางลบ

สมมุติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาของ Bradburn et al. (อ้างถึงใน พิษิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2531) พบว่า บุคคลที่สามที่ปรากฏตัวในระหว่างการสัมภาษณ์จะมีผลต่อคำตอบ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ผู้ตอบรู้จัก จากการศึกษานี้ของ ทิวาพร พลพานิช (2533) พบว่าการปรากฏตัวของเพื่อนครูและหัวหน้าหมวดวิชา มีผลต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยส่วนรวมและรายข้อ โดยเมื่อมีการปรากฏตัวของเพื่อนครู ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนที่ดีในระดับต่ำกว่า เมื่อมีการปรากฏตัวของหัวหน้าหมวดวิชาและไม่มีปรากฏตัวของบุคคลที่สามรวมกัน และในการสัมภาษณ์ครู เรื่องการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีเพื่อนครูและหัวหน้าหมวดวิชาปรากฏตัวอยู่ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีในระดับที่สูงกว่า เมื่อไม่มีปรากฏตัวของบุคคลที่สาม และสำหรับการตั้งคำถาม O'Neill (1967) พบว่า คนส่วนใหญ่จะตอบเห็นด้วยกับคำถามทางบวกมากกว่าคำถามทางลบ และตอบในทิศทางที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมหรือตามที่ควรจะเป็น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงตั้งสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ปฏิบัติการร่วมระหว่างสถานการณ์ของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามในการสัมภาษณ์และการใช้คำถามทางบวกและลบ จะทำให้คำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ครูแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 การสัมภาษณ์ครูในสถานการณ์สัมภาษณ์ที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่มีเพื่อนครูปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ หัวหน้าหมวดวิชาปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ และไม่มีบุคคลที่สามปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ จะทำให้คำตอบที่ได้รับแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 ในการสัมภาษณ์ครู ถ้าถามด้วยคำถามทางบวกจะทำให้ได้รับคำตอบเห็นด้วยมากกว่าเมื่อถามด้วยคำถามทางลบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรในการศึกษา

1.1 ตัวแปรอิสระ

1.1.1 สถานการณ์ของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามในการสัมภาษณ์ ซึ่งมี 3 สถานการณ์ คือ มีเพื่อนครูปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ มีหัวหน้าหมวดวิชาปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์ และไม่มีบุคคลที่สามปรากฏตัวขณะสัมภาษณ์

1.1.2 ลักษณะของคำถาม 2 แบบ คือ คำถามทางบวกและลบ

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลการเรียน

2. ประชากรเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2534 ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ในรัศมี 50 กิโลเมตรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 10 โรงเรียน มีครูทั้งหมดรวมจำนวน 1,125 คน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ไม่ต้องการศึกษาข้อเท็จจริงของคำตอบ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เพียงคนเดียว ดังนั้นจึงอาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากความเหนื่อยล้าของผู้สัมภาษณ์ในช่วงเช้าและบ่าย และอาจมีความแตกต่างกันในการป้อนคำถาม สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ในระยะต้น ๆ ของทดลองกับระยะท้าย ๆ ของการทดลอง เพราะผู้สัมภาษณ์ถามบ่อย ๆ ครั้งจึงจำคำถามได้ดีและถามได้คล่องขึ้น
2. ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมบทบาทของบุคคลที่สามที่ปรากฏตัวในขณะสัมภาษณ์

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผลต่อคำตอบ	หมายถึง	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ของคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู
ครู	หมายถึง	ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่สอนเป็นประจำในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2534
เพื่อนครู	หมายถึง	ครูที่สอนอยู่ในหมวดวิชาเดียวกันกับครูผู้ตอบ
หัวหน้าหมวดวิชา	หมายถึง	หัวหน้าหมวดวิชาของครูผู้ตอบ
การปรากฏตัวของบุคคลที่สาม	หมายถึง	การที่มีเพื่อนครูหรือหัวหน้าหมวดวิชา ร่วมฟังการสัมภาษณ์อยู่ด้วย โดยนั่งอยู่ข้างเคียงระดับเดียวกับครูผู้ตอบและได้ยินคำถามและคำตอบระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างชัดเจนตลอดการสัมภาษณ์ซึ่งบุคคลนั้นอาจจะร่วมแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

สถานการณ์ของการปรากฏตัว- ของบุคคลที่สามในการสัมภาษณ์	หมายถึง	การที่ผู้สัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์ครู โดยมีการปรากฏตัวของบุคคลที่สาม ได้แก่ เพื่อนครูหรือหัวหน้าหมวดวิชา และไม่มี การปรากฏตัวของบุคคลที่สาม
แบบสัมภาษณ์	หมายถึง	ชุดคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องการวัดผลและประเมินผลการเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 2 แบบ คือ คำถามทางบวกและลบ โดยให้เลือกตอบว่า เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย
คำถามทางบวก	หมายถึง	ข้อความที่กล่าวถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนในทางที่ดี ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ฟังแล้วรู้สึกชอบ พอใจ ไม่รู้สึกว่าถูกตำหนิ
คำถามทางลบ	หมายถึง	ข้อความที่กล่าวถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนในทางที่ไม่ดี ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ฟังแล้วรู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจ รู้สึกว่าถูกตำหนิ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบผลของการปรากฏตัวของบุคคลที่สามที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ให้ถูกต้องมากขึ้น
2. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบผลของการสัมภาษณ์โดยถามด้วยคำถามทางบวกและทางลบเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งคำถามในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. การวิจัยนี้จะ เป็นแนวทางในการศึกษาผลของปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจมีต่อคำตอบจากการสัมภาษณ์